

rödskägg i lösskägg

Nyheter ska vara underhållande. Infotainment. Raka puckar. Klara linjer. Neddragna byxor. Det är trenden just nu, kanske allra mest i etermedier.

Och då blir det dolda kameror och överraskningar för att "sätta dit" allehanda makthavare.

Ibland är det förstås motiverat att få fram "inofficiella" svar, och visst är det inget fel att presentera nyheter så lättillgängligt som möjligt.

Problemet är att det blir svårare att vara objektiv och risken ökar att journalisternas egna uppfattningar färgar resultatet.

GÜNTER WALLRAFF var den som på sextiotalet gav namn åt journalistik under falsk flagg. Hans reportage blev mycket uppmärksammade för sina skildringar av tysk industri, invandrarfientlighet och skandalpressen.

Nu visar det sig att Wallraff var betald agent av Stasi, Östtysklands egen variant av KGB och en direkt förlängning av Gestapo.

Naturligtvis ger det anledning till många frågor. Var Wallraffs resultat styrt av DDR:s kommunistiska ledning?

Var det sanningen han fick fram, eller den "sanning" som Östtysklands politbyrå ville få spridd i väst?

Det exemplet är värt att hålla i minnet när nu svenska journalister är allt mer influerade av Günter Wallraff – eller om det bara är av Janne Josefsson på Uppdrag granskning.

Ett par veckor innan euroomröstningen sände Sveriges television ett debattprogram med de politiska ungdomsförbundet. Företrädarna där utsattes för frågor från vad som sades vara "vanliga ungdomar".

ILFTERHAND HAR DET framkommit att fyra av de sju var aktiva på den extrema vänsterkanten, en knuten till KPML(r):s ungdomsförbund Revolutionär kommunistisk ungdom. Ändå presenterades de som musiker, elevassistent, truckförare och så vidare.

Detta visste redaktionen, de hade medvetet sökt efter tydliga åsikter.

– Vi visste var de är engagerade. Vi hade "rekat" fram dem. De var där för sin eurokritiska hållning,

förklarade programledaren Lennart Persson för tidningen Expressen.

Det är inget fel på det. Inte heller på att ställa de demokratiska ungdomsförbunden mot extremvänsterns EU-negativa.

Felet är att den svenska statstelevisionen vilseledde inte enbart ungdomspolitikerna – det hade man väl kunnat stå ut med – utan hela svenska folket – genom att få aktivisterna att framstå som "vanliga svenska ungdomar".

DETTA VAR ETT OVANLIGT grovt övertramp. Men självfallet sätter det frågan på sin spets. Vi i press och etermedia vill gärna göra frågor mer levande genom att ta fram personer. Därför hittas "typfamiljer" för att åskådliggöra statsbudgeten. Därför "rekar" man fram en ja- och en nej-sägare för folkomröstningsartiklar.

I sin harmlösaste from frågar man fem "på sta'n" – på torget utanför redaktionen eller någonstans där en reporter råkar göra något helt annat jobb.

Alla på tidningen vet att detta är fullständigt meningslöst som statistiskt urval och att de fem inte representerar något annat än sig själva. Och att dessutom en tydlig och originell uppfattning har lättare att komma med.

Ändå råkar man ibland – oftare i tv och radio får jag till min belåtenhet konstatera – presentera det som "folkets röst" eller "vad malmöborna tycker".

SOM BÄST FUNGERAR METODEN för att göra journalistiken mer lättläst och locka till läsning även av tyngre delar av materialet. Som sämst – som i fallet med de förklädda vänsteraktivisterna – fungerar det som en försåtlig åsiktsmanipulation. Det vill säga motsatsen till god journalistik.

Sven Stolpe brukade tala om 68-vågens vänster- vridning i tv som "rödskäggen". I dag är det lösskägg som gäller. Ser man inte upp kan de vara där för att dölja reportrarnas röda skägg.

Peter J Olsson (peter.j.olsson@kvp.se) är politisk redaktör för Kvällsposten.

